

Dikgato

THE OFFICIAL NEWSLETTER OF SAFDA
NOV 2023-JAN 2024

TSA BALIMI

RV Price November 2023: R 7 492,61 (an increase of R35,55 per ton of RV when compared with the previous month) "d" factor 0,508278

PG
3-4

SAFDA e Simolola Khava ya
Airtime/Dithulaganyo Tsa
Tirelo Phitlho ya SAFDA

NCORA 2022/2023 setlha
tsa thobo

PG
5-6

PG
7-9

Go boeletsa Khomišene ya
Khonferense ya Indaba ya
Diphetogo tsa Lefatshe tsa SA

Tsela e go tlatloga ga
tlhwatlhwa ya leokwane a
amang balemerui ka teng

PG
10

Thriving rural communities - Thriving rural economies

| www.sa-fda.org.za |

CONTENTS

3-4

SAFDA e Simolola Khava ya Airtime/Dithulaganyo Tsa Tirelo Phitlho ya SAFDA

5-6

NCORA 2022/2023 setlha tsa thobo

7-9

Go boeletsa Khomišene ya Khonferense ya Indaba ya Dipheto go tsa Lefatshe tsa SAFDA

10

Tsela e go tlhatloga ga tlhwatlhwa ya leokwane a amang balemerui ka teng

11-12

Dikgang tse disha tsa FPSU

13-14

SAFDA e dira mmogo le Motlatsa Tona ya Temothuo, Lefapha la Tlhabololo ya Metseselegae le Dipheto go tsa Lefatshe, Motlotlegi Mcebisi Skwatsha, mo karolong ya go nna le seabe le batho ba ba kopang go busediwa mafatshe a bone ba Ncora

15-16

Lethesethu Farming (Pty) LTD e amogela moneelo wa R70 000 go tswa go Dr Siyabonga Madlala kwa pokanong ya balemi kwa Macambini

17-18

Go Matlafatsa Moloko o o Latelang: Maikemisetso a SAFDA a go Neelana ka Thuto ya Temothuo

19-20

Tlhwatlhwa ya Nakwana ya RV

21-23

SAFDA kwa Foramong ya bo20 ya AGOA

SAFDA E SIMOLOLA KHAVA YA AIRTIME/ DITHULAGANYO TSA TIRELO PHITLHO YA SAFDA

Dikungo tsa Airtime ya SAFDA di thusa balemirui go dirsa madi a ba a dirisang go reka airtime kgwedi le kgwedi ka botlalo go ba naya ditirelo tsotlhe tse ba di tlhokang di kopane.

mathata a a sa tshwaneng le a go palelwa ke go bona diterelo tsa botlhokwa. Fa SAFDA e lemoga seno, e ne ya bolotsa loeto lwa go dira diphetogo, ba dirisana mmogo le baeteledipele ba dikgwebo tse di tumileng gore ba dire mmogo go rarabolola ditlhokagalo tseno ka go tla ka tharabololo e e botlhale.

Dikungo tsa Airtime ya SAFDA di thusa balemirui go dirsa madi a ba a dirisang go reka airtime kgwedi le kgwedi ka botlalo go ba naya ditirelo tsotlhe tse ba di tlhokang di kopane.

Ka Lwetse di 30, 2023, SAFDA, e dirisana mmogo le mekaloba mo go tsa kgwebo ba ba akaretsang Sanlam, MTN, Discovery, Samsung, le Huawei, ba ribolotse tshimologo ya phetogo e e diretsweng go nonotsha Balemirui ba Aforika Borwa - Dikungo tsa Khava ya Airtime/ Dithulaganyo Tsa Tirelo Phitlho tsa SAFDA.

Mo Aforika Borwa, balemirui kgale ba tshwaragana le

Boikaelelo bogolo jwa yone, ke go tthomamisetsa balemirui go bona airtime e ba ka ikanyang, le go lemoga botlhokwa jo bogolo jwa puisano. Samsung le Huawei ba neelane ba le pelotshweu ka difounu, mmogo le inshoreense ya founu go tswa go PSG Wealth, go tthomamisa gore balemirui ka metlha ba nna ba gokagane le ba tikologo ya bone le metswedi ya

tshedimosetso ya botlhokwa. Mo malatsing a gompiano a mo go one tsela e lefatshe le dirisang thekenoloji ka yone e yang kwa godimo, go nna le datha le gone go nna botlhokwa ka tsela

e e tshwanang. Thulaganyo eno e tthomamisa gore balemirui ba na le se ba se tlhokang go bona dilo tse di mo inthaneteng e le go tokafatsa mekgwa ya bone ya temothuo le go bona

tshedimosetso.

Karolo e e botlhokwa thata ya kungo eno ke gore e akaretsa khava ya dithulaganyo tsa tirelo phitlho go tswa go SAFRICAN, e e kwadisitsweng ke Sanlam. Tshireletso eno e tlhomamisa gore, ka nako ya fa balemirui ba tlhokafalelwa, ba fokoletswa morwalo wa tsa madi, mme seo se dira gore bone le ba malapa a bone ba nne le kagiso ya mogopolo.

Mo godimo ga moo, Dikungo tsa Airtime tsa SAFDA di thusa ka go bona Discovery Primary Care, e e dirang jaaka thuso ya kalafi ya balemirui. Seno ga se rarabolole bothata jwa ditlhoko tsa kalafi fela mme gone se thusa go tokafatsa boitekanelo jwa motho ka botlalo.

Tiragalo ya go simolola semmuso e nnile le katlego e kgolo, e ne e tshwaretswe kwa KwaShukela, 170 Flanders Drive, Blackburn Estate, Mount Edgecombe. Ba ba neng ba le gone ba iponetse ka tlhamalalo ka fa Dikungo tsa Airtime ya SAFDA di solofetsang ka gone go dira diphetogo tse di nang le bokao mo matshelong a balemirui ba Aforika Borwa.

SAFDA e tswelela e ikemiseditse go ema nokeng le go nonotsha balemirui ba Aforika Borwa, mme kungo eno ke bosupi jwa tsela e ba ineetseng go dira seo ka gone.

NCORA 2022/2023 SETLHA TSA THOBO

Dr Phiwe Jiba
Project Advisor

Setlha sa 2022/2023 se ne se tsamaela sentle balemirui ba tikologo ya Ncora Irrigation Scheme. Ba ne ba simolola setlha ka mmidi o o serolwana, ka kakaretso fela o lebega sentle.

Mmidi o jalwa mo Aforika Borwa go tloga ka Diphlane go ya go tshimolngong ya Ferikgong fa letlha la go jala le ikaegile ka gore pula e simolola leng go na. Go jala mmidi ka tsela e e siamemeng kwa botlhaba go simolola ka Diphlane 1 go ya go Ngwanatsele 30, fa go jala ka tsela e e siameng kwa bophirima go simolola ka Ngwanatsele 20 go ya go December 31. Gape go jala kwa bophirima go ka lelefadiwa go fitlha go magareng a Ferikgong fa e le gore dipula tsa setlha di tla morago ga nako. Ka kakaretso, bontsi jwa mmidi o o farologaneng o tshela ka lobaka lwa malatsi a le 100 go ya go a le 120 go tloga ka nako ya go jala go ya go ya thobo. Mme gone, nako e e tlhomameng ya thobo e amiwa thata ke maemo a tikologo le a mangwe, jaaka go felelwa ke nako ga tiriso ya kungo.

Setlha sa 2022/2023 se ne se tsamaela sentle balemirui ba tikologo ya Ncora Irrigation Scheme. Ba ne ba simolola

setlha ka mmidi o o serolwana, ka kakaretso fela o lebega sentle. Go ya ka modulasetulo wa CPA, Rre Ace Thosholo, go tswa mo di heketareng di le 25 tse di neng di jetse mmidi o o serolwana, go ile ga isiwa ditone di le 72 tsa mmidi kwa Amadlelo Dairy Farm tse di ileng tsa dira madi a a ka nnang R274 680.00. Amadlelo Dairy Farm e ile ya dirisa tlhwatlhwa e e tlwaelegileng ya SAFEX e le tlhwatlhwa ya ditshenyegelo tsa mmidi o o serolwana e leng madi a a ka nnang R3 815. Ba ne ba thapile banni ba le 20 ba tikologo ya Ncora mme mongwe

le mongwe wa bone o ne a newa R500 beke le beke. Letsatsi le letsatsi ba ne ba duelwa R100, ba dira go tloga ka 08h00 go ya go 17h00 maitseboa. Mmidi o o serolwana o o ntshitsweng mo tshimong o ne wa bolokiwa kwa tshingwaneng e e kwa morago ga jarata ya modulasetulo mme fa o sa bolokiwe kgotsa o sa diriwwe sentle, mmidi o o serolwana o ka senyega kgotsa se se fetang seo, o ka se siamelwe go jewa ke batho kgotsa diphologolo.

Porojeke ya Mzola Agro-mix e dirisa mokgwa wa diatla ka nako ya thobo. Mo godimo ga moo, thobo ka diatla e dirwa fela kwa ditshimong tse dinnye kgotsa ditshingwana koo mmidi o jadiwang gore motho a itirisetse one (gore batho ba je) kgotsa go dira dijo tsa diphologolo tsa Amadlelo Dairy. Mokgwa ono ga o boloke madi kgotsa go boloka nako ka gonne motho a le mongwe o tla tlhoka diura

di le 30 go ya go 100 go roba heketara e le nngwe ya dijalo tsa mmidi.

SAFDA le CPA ba eletsa go nna le metšhine eno ya thobo, kgotsa e rentiwa mmogo le motho yo o itseng go e dirisa ka nako ya thobo mo setlheng seno se se tlang ka gonne lefelo la go jala le tla bo le atoloseditswe go diheketara di le 100. Gantsi mmidi o rojwa ka metšhine, wa go photha, go fefera kgotsa metšhine yotlhe e kopane. Go sa tshwarwe sentle ga mmidi ka nako ya pele ga o robiwa go ka ama boleng jwa one ka tsela e e makatsang.

Dikakantsho tsa thobo ya setlha se se latelang.

- Go tlhomaisa gore ba na le lefelo la go boloka pele thobo e simologa. Le fa e ka nna sengwe se se itiretsweng.

- Tlhomamisa gore diako di omile ka tsela e e siameng pele o simolola thualaganyo ya go photha.

- Boloka mmidi o o ntshitsweng mo seakong mo phaposing e e babalesegileng e bile e se bongola. Fa e le gore lo ikemiseditse go boloka mmidi ka nakwana go tla bo go siame go bolaya ditshenekegi mo mmiding ka dipilisi tsa go bolaya ditshenekegi lo bo lo khurumetsa dikgetsi ka diseile..

Matsapa mangwe le mangwe a ba a tsayang a ka dira pharologanyo e kgolo mo bontsing le boleng jwa mmidi o ba o rekisang le o ba o robang. Fa ditlhwatlhwa di le kwa tlase jaaka di le kwa tlase go ne jaanong go ya ka selekanyo sa ditlhwatlhwa sa SAFEX, dintlha tseno tsotlhe di ka dira pharologanyo e kgolo fa go tla mo go direng morokotso.

SAFDA le CPA ba eletsa go nna le metšhine eno ya thobo, kgotsa e rentiwa mmogo le motho yo o itseng go e dirisa ka nako ya thobo mo setlheng seno se se tlang ka gonne lefelo la go jala le tla bo le atoloseditswe go diheketara di le 100.

GO BOELETSA KHOMIŠENE YA KHONFERENSE YA INDABA YA DIPHETO GO TSA LEFATSHE TSA SAFDA

Nkosinathi Phakathi
Senior Agricultural Economist
responsible for Land Reform and
also works as an FPSU Manager

Boikuelo jwa letsholo la gore Mokgatlo wa Tlhabololo ya Balemirui wa Aforika Borwa (SAFDA) o tsereganye mo tlhabolong ya karolo ya dipheto go tsa lefatshe e nnile le katlego e kgolo ka 2019 fa mokgatlo o ne o tsaya maikarabelo a go tshwara khonferense ya dipheto go tsa lefatshe kwa White River, Nelspruit, kwa Porofenseng ya Mpumalanga go tloga ka 24-25 Lwetse 2019. Batsayakarolo ba konokono ba ne ba nna teng mme ba tsaya karolo mo motlotlong. Go ne go na le mathata a le mmalwa pele ga khonferense a a neng ga supiwane le bothata fa go tla mo kgannyeng ya porojeke ya go busediwa ga lefatshe go rarala madirelo a sukiri,

mme go ne go tlhomilwe mogopolo mo Diporojekeng tsa go Busediwa ga Lefatshe tsa Mpumalanga (Mekgatlo ya Dithoto tsa Setšhaba-CPA le Ditlamo tsa Setšhaba). Kwa khonferenseng gone go na le ba ba kileng ba kopa go Busediwa Mafatshe a bone ba le robedi ba kwa Mpumalanga. Matsamo CPA, Mawewe CPA, Mhlaba Trust, Libuyile Community Trust, Ingwenyama Simhulu Trust, Bambanani Mlambo Trust (BMT), Mjejane Trust, le RCL Porojeke ya Go Busediwa ga Lefatshe ya sukiri e e simolotsweng ke Siyathuthuka Estate Farm.

Khonferense e ne e tlhomile mogopolo mo tirisano magareng ga ba ba kopang go busediwa mafatshe le ba ba dirisanang le bone segolo thata tirisano ya kgwebo e e kopanetsweng, tse gantsi di dirwang magareng ga ba ba kopang go busediwa mafatshe le beng ba lefatshe ba nako e e fetileng ba batho basweu. Mo letsatsing la ntlha go ne ga tlhomiwa mogopolo mo go sekasekeng ditirisano tse di farologaneng tsa lefatshe, segolobogolo tsa ditirisano tsa dikgwebo tse di kopanetsweng go tlhaloganya gore ke mang yo o neng a sologelwa molemo thata ke mokgwa oo. Baetedipele ba

ba tswang kwa ditikologong tsa ba ba kopang go busediwa mafatshe, e leng badirisanammogo ba JV ba ne ba tshwanelwa ke go bua maitemogelo a bone ka go lebelela mokgwa wa dikungo wa bone, melemo e e nnileng teng, mokgwa o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone, go tokafatsa kitso le go e kgothaletsa, tsamaiso ya JV le ditheo tse di tshwereng lefatshe. Mo letsatsing la bobedi go ne ga tlhomiwa mogopolo mo maitlhomong a a kaelwang le go engwa nokeng ke puso le lefapha la poraefete go godisa ikonomi ya naga mo tikologong. Go itsisiwe ga dijalo tsa boleng jo bo kwa godimo gore go dirwe dipheto go mo lefatsheng le lefelong le le senang sepe la SSG, ditshono tsa go dira temothuo, le ditshono tsa go dirwa ga madirelo a a theilweng mo temothuong. Athikele e tseilwe go tswa mo dipuisanong tsa dikhomeshene ka nako ya khonferense ya malatsi a mabedi mme e lebelela kgatelopele, le dilo tse di kgoreletsang ditlhabololo tsa dingwaga tse nnè tse di fetileng mo hisitoring ya khonferense Indaba ya SAFDA ya Dipheto go tsa Lefatshe.

SAFDA e ne ya itsisiwe lekgetlho lantlha ka ngwaga wa 2017 me e ne ya simolola go dira semmuso ka

ngwaga wa 2018. Mo ngwageng wa ntlha SAFDA e dira kwa Nkomazi, dikgwetlho di le mmalwa tse di tsamaisanang le diporojeke tsa phetogoya lefatshe, diporojeke tsa go busetsa di ntse di kaelwa le go dirwa. Go nnile le mathata a le mmalwa a a ileng a buiwa ke ba diporojeke ka nako ya fa ba ne ba neelana ka dikabelo tsa bone a a karetsang gore batho ba ba sologelwang molemo ba tikologo ga ba tseye karolo thata mo mokgweng o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone, dithulaganyo tsa dikoloto tse di kwa godimo tse di dirilweng ke kgwebo ya JV, go tlhabela ga badiri ba ba godileng (go tswa mo tikologong) ba ba ka tsayang karolo mo go laoleng tshimo le go tsaya maemo a go kaela le go dira ditshwetso, go sa newe tshegetso e o neng o e newa fa o sena go newa lefatshe, go sa newe kitso e e lekaneng, go tsaya nako e e telele mo thulaganyong ya go newa lefatshe re okola fela fa godimo.

Seemo sa gone jaanong sa diphetogo tsa lefatshe

Lephata la diphetogo tsa lefatshe le le kwa tshimong ya sukiri ya Nkomazi le itemogetse go fokotsega ka bonya ka bonya ka ntlha ya dikgwetlho di le mmalwa mo dingwageng di le 3 tse di fetileng. Diporojeke tse tharo tsa go baakanya di nnile le phetogo mo tseleng e di laolwang ka yone ka ntlha ya maemo a a sa lebelelwang a a bakwang ke go tlhokofala ga baeteledipele ba diporojeke le tlhakatlhakano e e bakilweng ke ditlhophha tse di tshwenyegileng, seo se bo se dira gore ba ba eteletseng pele ba palelwe ke go tsweletsa maikarabelo a bone mo porojekeng nngwe. Maemo ao a a sa kgoneng go tilwa a bakile gore ba ba etelelang pele ba se ka ba tsaya karolo mo diporojekeng tseno le fa gone ba bangwe ba boela mo maemo a bone, mo diporojekeng tse dingwe go tsaya lobaka gore ba dire jalo. Mo diporojekeng di le robedi tsa phetogo ya lefatshe tse di tsereng karolo mo khonferenseng ya Indaba ya Diphetogo tsa Lefatshe ya SAFDA, ke di le nnè fela tse di tsweletseng mme tse dingwe di sa ntse di leka go boela mo maamong a tsone, mme dingwe tsa tsone di beilwe ka fa tlase ga tsamaiso..

Tshobokanyo ya Dikhomišene tsa Khonferense tsa Diphetogo tsa Lefatshe

Khonferense ya Diphetogo tsa Lefatshe ya SAFDA e dirile gore go nne le melemo e megolo le dikhomišene di le mmalwa mme go tswa foo gone ga nna le dikgato tse di tsewang. Khonferense e dirile gore go nne le dikhomišene di le tlhano. Khomišene 1 e ne ya tlhoma mogopolo mo go rulaganyeng Ditumalano tsa Kgwebo e e Kopanetsweng.

- Mo Khomišene 1 dikgato tse di jaaka go tlhatlhoba gape ditumalano tsa gone jaanong tsa JV, go tlhatlhoba tsela e beng ba rulagantsweng ka yone ya JV, go tlhatlhoba tshiamiso le go lekalekana fa go tla mo go laoleng le go tsaya karolo, go tlhatlhoba mekgwa e e latelwang ya go thapa badiri le melawana ya JV, go fokodiwa ga ditshenyegelo tsa go tsamaisa JV le go tlhoma mogopolo mo ditirelong tsa go ema nokeng.

- Khomišene 2 e ile ya tlhoma mogopolo mo go baakanyeng dikoloto tsa mmatota tse di leng teng morago ga thulaganyo ya tlhatlhoba ya diakhaonto tsa di-lounu le mekgwa mengwe e e ileng ya dirisiwa e e ikaegileng ka go sekwisekwa ga dikgwebo tsa badirimmogo. Go ne ga tsewa dikgato di le mmalwa go leka go fokotsa selekanyo sa dikoloto tsa dithulaganyo di le dintsi tsa JV moo SAFDA e neng e leka go ya kwa mafapheng a puso Ditirelo tsa Tlamelo ya Aforika Borwa (SARS) le Lefapha la Tlhabololo ya Metseselegae le Diphetogo tsa Lefatshe (DRDLR) ka tsholofelo ya gore ba tla bona tsereganyo mo dikolotong tse dikgolo tsa JV. Gape SAFDA e ile ya kopana le DRDLR gore e thuse ka madi a go dira dikungo mo Khomišeneng eno.

- Khomišene 3 e ne ya tlhoma mogopolo mo dikgatong tse di ikaegileng ka go thusa batho go nna le kitso mo thulaganyong ya JV go thusa batho ba mo tikologong gore ba nne le maemo a go dira ditshwetso mo ditirong. Ka nako ya khonferense gone ga lemogiwa gore dithulaganyong dingwe tsa go thusa batho go nna le kitso di kwadilwe fela e sa dirisiwe mo mekgatlhong mengwe ya JV mme mekgatlho mengwe yone e ne e sena le dithulaganyo tseo gotlhelele. Ka ntlha ya seo go ne ga tsholediswa gore go tlhokega go sekasekwa ga kitso ya batho mme SAFDA e itlamile ka seo mmogo le kgonagalo ya go

tlhoma setlhophha se se tla bayang leitlho le setlhophha sa go sekaseka maikarabelo magolo a tsone e leng go dira diporojeke tsa tikologo tsa go thusa batho go nna le kitso.

- Khomišene 4 e ile ya tlhoma mogopolo mo tlhabololong ya dikgwebo le gore maloko a tikologo a tseye karolo mo mokgweng o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone mo go direng ga dikgwebo tsa badirammogo. Motlotlo o o neng wa neelwa ke diporojeke tsa tikologo o ne wa supa gore ga go na ba ba tsayang karolo mo mokgweng o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone fa go dirwa gore lotlhaka lwa sukiri le nne gone e bile ga go na dithulaganyo tsa mo isagweng tsa borakgwebo ba tikologo ba ba ikemiseditseng go dirisa ditshono tsa mekgwa ono o o neelanweng ke dikgwebo tsa badirammogo. Dikgwebo tsa badirammogo di ile tsa tsaya kgato go baakanya kgwetlho eno ka go tlhoka go tla ka dithulaganyo tsa tlhabololo ya dikgwebo. Dithulaganyo tsa kgwebo tsa go tlhabolola dikgwebo di ne tsa tlhoka go dirwa le go arolelana le MEC go thusa mo Tlhabololong ya Ikonomi mo porofenseng. Ditshono tsa mefutafuta di ne di tla lekelediwa.

- Khomišene 5 e ne ya tlhoma mogopolo mo tsamaisong ya puso ya go tshwara mafatshe le ditheo tsa dikgwebo le dintlha dingwe tsa go tlhbaolola dikgwebo tsa badirammogo tsa tikologo. Puo ya diporojeke tsa ditikologo e ne ya bontsha gore karolelo e e duetsweng baamogeladitshiamelo e ne e fokotsega mme bontsi jwa dituelo tseno di ne di tswa mo mading a go rentiwa ga lefatsheng e seng mo merokotsong go tswa mo dikgwebong tse ba dirisanang mmogo le tsone. Kgato ya go rarabololo bothata jwa Khomišene 5 e ne ya nna go tlhamiwa ga setlhophha sa go tsereganya le go rarabolola kgotlhong go thusa ka mathata a a mo teng le a a kwa ntle.

Matswela a a molemo a khonforense ya dingwaga di le nnè tse di fetileng.

Ka maswabi dikgato tsotlhe tsa khomišene tsa khonferense ya Diphetogo tsa Lefatshe ya SAFDA di ne tsa amiwa ke leroborobo la lefatshe lotlhe la Covid 19. Naga e

ne ya tswalelwa mme gone ga bewa dithibelo tsa go ya kwa mafelong mangwe le kwa dikokoanong. Go thibelwa ga batho go ya kwa mafelong mangwe gone ga ama ikonomi ya lefatshe le dithulaganyo tsa go kaela, mme seo sa dira gore dikgato dingwe tse di mo dikhomišeneng di se ka tsa kgona go fitlhelelwa. Le fa go ntse jalo, go na le dilo tse di molemo le fa go nnile le dikgwetlho mo tswelopeleng e e bakilweng ke leroborobo la Covid 19. Go ne ga diragala gore, 2018/19 e nne ngwaga o lefapha la temothuo (DALRRD) le simololang thulaganyo ya Tshegetso ya Tlhabololo ya Lefatshe (LDS) morago ga gore Thulaganyo ya go Tsosolosa Matlole le Tlhabololo (RECAP) e kgaosediwe ka ngwaga wa 2017/18. Go simololwa ga LDS gone ga dulana le dilo dingwe tse go tlotlilweng ka tsone kwa dikhomišeneng ka nako ya khonferense go akareletsa le ditokafatso tsa dithuso tsa madi ke lefapha. Tota le ka nako ya leroborobo la lefatshe lotlhe la Covid 19 SAFDA e ne ya kgona go romela dithulaganyo tsa kgwebo tsa LDS go thusa diporojeke tse pedi tsa Tikologo ya Bambanani Mlambo Trust le ya Matsamo CPA mme seo se ne sa dira gore go nne le matswela a a molemo. Thulaganyo ya kgwebo ya BMT e ne ya newa tetla pele ga Covid 19 e simologa mme e ne ya tsenngwa tirisong ka katlego ka nako ya Covid 19 mme ya Matsamo CPA le yone e ne ya sekasekwa le go romelwa ka nako ya Covid 19 mme e ne ya newa tetla morago fela ga Covid 19. Thulaganyo ya LDS e newa fela diporojeke tse di tsamaisiwang ka diporesente di le 100 ke tikologo le tse di kgothaletsang ditshimo tse motho a itamisaisetsang tsone ka boene (gone jaanong ditikologo di tlogela mokgwa wa go tlhama dikgwebo tsa bodiramongo tse di sa sa sologeleng tikologo molemo).

Thulaganyo ya go aba lefatshe sesha e ne ya emisiwa ke leroborobo la lefatshe lotlhe la Covid 19, mme gone re itemogetse dithebolelo dingwe tse di atlegileng mo diporojekeng tsa go busediwa tse tharo tsa Nkomazi. Dikgato di le dintsi tsa khomišene tsa SAFDA tsa khonferense ya Diphetogo tsa Lefatshe ya Indaba le tsone di ne tsa emiswa mme go na le melemo e e nnile gone go kareletsa le tiragalo ya go tsenya tirisong thulaganyo ya Kgwebo ya LDS, dikokoano tsa

go ruta le go katisa Baeteledipele ba Diporojeke tsa Diphetogo tsa Lefatshe mo go Diriseng Madi le Tsamaiso e e nnile gone morago fela ga khonferense ya 2019.

Bambanani Mlambo Trust le Matsamo CPA ke tsone fela diporojeke tse di dirileng maiteko mangwe a a tlhomologileng mo go lekeng go tsenya tiriso ditshwetso tsa khonferense. Go ne jaanong diporojeke di tsamaisa ka botsone ditshimo tse di sa tswang go rebolwa. Re itemogela gore borakonteraka ba tikologo ba tsaya karolo mo go lateleng mokgwa o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone mo diporojekeng dingwe tsa tikologo. Tsela e e kwa godimo e botsamaisa bo bopegileng ka yone mo diporokeng le yone e ne ya lebelelwa gape le go fetolwa segolobogolo mo diporokeng tse di senang mathata a mantsi.

SAFDA e neilwe tshono ya go thusa mo diporojekeng tse dintsi tsa go tlisa diphetogo tsa lefatshe ka ngwaga wa matlole wa 2023/24 kafa tlase ga porogerama ya LDS. Tiro ya SAFDA e gola mo e sa tlholeng e dira fela ka madirelo a sukiri e na le diporojeke tsa ditirelo tse dintsi tse SAFDA e thusang mo go tsone go tloga bokgakaleng jwa Barberton e e mo Masepaleng wa eMjindini. Diporojeke tse pedi tse di oketsegileng tsa go busetsa lefatshe go tswa go Masepaleng wa Nkomazi di dumalana le melemo e e tswang mo porogeramaeng ya LDS gape mo ngwageng ono wa matlole, tshekatsheko ya tshimo, dithulaganyo tsa kgwebo, le dithulaganyo tsa go tlhabolola tikologo di setse di baakantswe.

Kwa bokhutlong, go na le tiro e ntsi e e tsamaisanang le dikgato tse go dumalanweng ka tsone mo dikhomišeneng ka nako ya khonferense. Mme gone SAFDA e mo letsholong la go tsosolosa tiro ya diphetogo tsa lefatshe gape kwa polanteng ya sukiri ya Nkomazi. Go rulagantswe porogerama ya go tsosolosa diphetogo tsa lefatshe e le tsela ya go gatelopele moo dikhomišene tsotlhe le dikgato tse di amanang le tsone di tla bong di sekwasakwa gape le go tsenngwa tirisong e re ka jaanong diporojeke dingwe di fetotswe le go dira mmogo ka kagiso gape. Ditshwetso tsotlhe tsa khonferense di tla tsenngwa

tirisong gore gone le diporojeke tse di tokafatseng tsa dipetogo tsa lefatshe. SAFDA ya Mpumalanga e sa ntse e na le tiro e kgolo mo go tokafatseng diphetogo tsa lefatsha la polante ya sukiri ya Nkomazi. on Financial Management and Governance that followed soon the conference in 2019.

The Bambanani Mlambo Trust and Matsamo CPA remain the only projects that have made some significant strides in trying to implement the conference resolutions. The projects now are self-managing the newly transferred farms. We are also witnessing some value chain participation by the community contractors in some of the community projects. The top management structures in some of the projects have also been revisited and revised especially in projects with less issues.

SAFDA has been afforded an opportunity to assist more land reform projects in the 2023/24 financial year under the LDS programme. The SAFDA operation is expanding beyond the sugar industry with new multi-commodity projects being assisted by SAFDA from as far as Barberton under eMjindini Municipality. Two more restitution projects from Nkomazi Municipality are inline to benefit from the LDS programme again this financial year, farm assessment, business plans and community development plans have been prepared.

In conclusion, there is a backlog of work relating to actions agreed in the commissions during the conference. SAFDA is however on the drive to revive the land reform work again in Nkomazi sugar belt. As a way forward there is a planned land reform revival programme planned where all the commissions and related actions will be revisited and attended to now that some projects have been restructured and are now operating in harmony again. All the conference resolutions will be attended to for the improved land reform projects' sustainability. SAFDA Mpumalanga still has a massive task in the improvement of the land reform landscape of the Nkomazi sugar belt.

TSELA E GO TLHATLOGA GA TLHWATLHWA YA LEOKWANE A AMANG BALEMERUI KA TENG

E re ka setlha sa go jala e le gone se simologang, balemerui ba tla tlhoka go tlwaelana le go tlhatloga ga leokwane le disele. Ka kgwedi ya Patwe go ya go Mopitlwe, balemerui ba lotlhaka lwa sukiri ba dirisa nako eno go baakanya mmu le go jala lotlhaka lwa sukiri. Eno ke tiro e e dirwang ka motšhine mme go dirisiwa borakonteraka ba mo lefelong leo. Go tshwenyegilwe thata ka tsela e go tlhatloga go go golo ga leokwane go tla amang ka teng mokgwa o o beilweng wa go dira dilo ka tsela e di latelanang ka gone.

Balemirui ba lotlhaka lwa sukiri ba ikaegile thata ka borakonteraka fa ba dira thobo, go ba thusa ka dipalangwa tse di pegang mo tshimong e leng go pega lotlhaka lwa sukiri go tswa mo tshimong go ya kwa lefelong le go pegwang dilo kwa go lone go dirisiwa ditekere tse di nang le ditoroko tsa dibasekete di fitlha go ditone di le 8 di pegilwe ke sepegalotlhaka kgotsa tereilara ya go ipegela ya ditone di le 5. Fa lotlhaka lo pagololwa kwa lefelong la go pega le tsenngwa mo ditherakeng tse di pegang lotlhaka lwa sukiri tsa ditone di le 28 go ya go di le 34 go lo isa kwa tshilong ya sukiri. Tlhwatlhwa ya disele ke yone e tlhotlheletsang thata madi a

borakoteraka ba a duedisang balemerui a dipalangwa tse di pegang kwa tshimong le tse di pegang go isa kwa lefelong la tshilo. Nako le nako fa tlhwatlhwa ya leokwane e ya kwa godimo, borakonteraka ba sekaseka madi a ba a duedisang ba bo ba a isa kwa godimo ka yone nako eo gore ba tswellele ba dira morokotso, ba sa akanyetse gore phetogo eo ya tlhwatlhwa e ama jang kgwebo ya temothuo.

Go botlhokwa go lebelela tlhatlogoyatlhwatlhwaya disele le leokwane di kopane le koketsego ya tlhwatlhwa ya monontsha wa mmu le dikhemikhale. Tlhwatlhwa ya leokwane e e yang kwa godimo e dira gore gonne thata mo balemeruing seo se bo se dira gore balemerui ba fokotse kgotsa ba tlogele bontlhabongwe jwa dijalo fa ba roba, e leng go dirisa monontsha wa mmu le dikhemikhale. Seno se dira gore go nne le go fokotsega ga palo ya ditone tse di tsamaisiwang mo setlheng se se latelang. Fa palo ya ditone e le kwa tlase seo se dira gore go nne le letseno le le kwa tlase, le morokotso o o kwa tlase. Gore molemerui a kgone go emelana le maemo ano o tla tlhoka go fokotsa badiri ba kwa tshimong kgotsa palo ya diura tse ba di berekang mo letsatsing.

Mathata a mangwe a nnang gone ke gore balemirui ba tlhoka go dira bajete ya bone pele ga nako, fa re nna le koketsego eno ya tlhwatlhwa ya leokwane le ditshenyegelo tse di nnang gone ka ntlha ya seo, balemirui ba tlhoka go bona madi a a oketsegileng gore kgwebo ya bone e tswellele mo gare ga setlha, mme seo e ka nna bothata mo balemeruing bangwe ba rona gore ba bone madi ano a a oketsegileng kgotsa madi a kgwebo gore ba kgone go emelana le tlhatlogo eno ya ditshenyegelong ka gonne ba sa fitlhelele ditshwanelego dingwe tsa go newa madi.

Go tlhatloga ga leokwane go ama balemirui ka tsela e e sa itumediseng, borakonteraka, badiri kgotsa beng ba mmidi le kgwebo ya temothuo e re ka tlhwatlhwa ya Go Rekisa e sa tlhatloge ka nako e le nngwe le ya disele.

Go setse go simolotswe tiro ya go aga kwa KZN mo ditsheng dingwe tsa FPSU.

Go setse go simolotswe tiro ya go aga kwa KZN mo ditsheng dingwe tsa FPSU. FPSU ga e ikarabalele fela ka ditena le seretse; ke letshwao la kgatelopele, go nonofa, le go dira mmogo mo maikemisetso a go godisa mekgwa ya temothuo ya naga ya rona. Fa letsatsi lengwe le lengwe le ntse le feta, go ntse go nna gaufi thata gore seno se diragale, sengwe se se tla nnang lefelo la tshireletso la balemirui ba ba batlang go tla ka dilo tse disha le go atlegisa maikaelelo a bone a temothuo go ya pele.

ikemiseditse go nna tshetledi e e thusang tikologo ya temothuo go nna le tsholofelo.

Kwa FPSU, go tla ka dilo tse disha go tsewa e le selo sa bothokwa tota. Mafelo a naga a botaki le ditlamelo di dirwa ka tsela e e matsetseleko go thusa balemirui go nna le di dirisiwa le kitso e ba e tlhokang gore ba atlege. E ka tswa e le go nna le mekgwa ya temothuo ya maemo a a kwa godimo, mekgwa e e tlhomameng, kgotsa go nna le ditshono tsa mokgwa o mosha wa go reka le go rekisa, FPSU e

Mo dingwageng tse di sa tswang go feta, SAFDA e ntse e le yone e e eteletseng pele mo go tokafatseng mafatshe a temothuo a mo Aforika Borwa.

Mo dingwageng tse di sa tswang go feta, SAFDA e ntse e le yone e e eteletseng pele mo go tokafatseng mafatshe a temothuo a mo Aforika Borwa. Go dirisana mmogo ga rona le Lefapha la Temothuo, le Lefapha la Tlhabololo ya Magae le Pusetso ya Mafatshe mo go tsenyengtirisong ga Porojeke ya FPSU, go ne ga thusa gore go ntshafadiwe diofisi tsa balemirui mo ditikologong tse di farologaeng go ralala Komati Malelani. Se tlhabololo eno e se dirileng ga se fela ditokafatso tse di sa reng sepe; di supa kgatelopelo, tsholofetso le kgonagalo ya gore go nne le temothuo ya tikologo.

Diofisi tseno tse di tsosolositsweng, tse di kwa Walda, Mfumfane, Figtree C&D, le Figtree A, di fetogile lefelo le le botlhokwa mo balemirui, ke lefelo le le siameng le ba kgonang go rulaganya, go dira mmogo, le go nna le di dirisiwa tse ba di tlhokang gore ba

kgone go atlega. Porojeke ya go tlhabolola ga e direlwe fela go ba naya lefelo e le go ba itumedisa; e bontsha maikaelelo a go nonotsha balemirui ba mo nageng le go thusa gore go nne le kgolo mo karolong ya botlhokwa ya ikonomi.

Go atlega ga porojeke eno go dirile gore batho ba ba mo ditikologong tsa themothuo ba nne le matlhagatlhaga. Balemirui ba mo mafelong ao ga ba lebe diofisi tseno tse di tlhabolotseng e le dikago fela; ba di bona e le dingwe tse di ba nayang tsholofelo, tse di ba bulelang ditshono le go ba thusa go gatela. Jaaka ba na le dikago tseno tsa segompiono, ba kgona go rarabolola dikgwetlho tse di sa tshwaneng tse ba kopanang le tsone letsatsi le letsatsi, e ka tswa e le tsamaiso ya dijalo, go kgona go reka le go rekisa, kgotsa phetogo ya tsa thekenoloji.

SAFDA E DIRA MMOGO LE MOTLATSA TONA YA TEMOTHUO, LEFAPHA LA TLHABOLOLO YA METSESELEGAE LE DIPHETOGO TSA LEFATSHE, MOTLOTLEGI MCEBISI SKWATSHA, MO KAROLONG YA GO NNA LE SEABE LE BATHO BA BA KOPANG GO BUSEDIWA MAFATSHE A BONE BA NCORA

Go bontsha boikemiseditse le kutlwano e e tlhomologileng mo ditlhabolong tsa magae, Mokgatlho wa Tlhabololo ya Balemirui wa Aforika Borwa (SAFDA) ba dira mmogo le Lefapha la Tlhabololo ya Metseselegae le Diphetogo tsa Lefatshe, Motlotlegi Mcebisi Skwatsha, ba nna le seabe mo karolong e le batsayakarolo ba botlhokwa le ba ba Kopang go Busediwa Mafatshe ba Ncora le batsayakarolo ba bangwe ba botlhokwa kwa Cofimvaba, kwa Masepaleng wa Selegae wa Intsika Yethu.

bontsheng gore SAFDA ikemiseditse tota go tlhabolola mafelo a a kwa magaeng.

Tiragalo eno e ne e na le maikaelela a mabedi: gore puso e neelane ka tshwaelo ya botlhokwa go tikologo mabapi le gore ba feditse jang ka kgang ya go busediwa mafatshe a bone le go dira tsela go ya pele e le go latelela dikgato tse di tlwaelegileng e le go tlhabolola mafelo a a kwa magaeng. Go nna gone ga SAFDA kwa tiragalong eo go ne ga tlhomolola gore ba ikemiseditse ba sa belaele go

SAFDA e ile ya nna le seabe se segolo mo go direng gore gonne le tshimologo mo go direng diphetogotsedimolemo le kgolo e e tswelelang mo tikologong ya Ncora, ba kaelwa ke motho yo o nang le tlhotlhetsetso e kgolo Modulasetulo wa Khuduthamaga, Dr. Madlala. Tiragalo, e e neng e tswerwe ka di 5 tsa Diphlane 2023, e ne ya tshwaya nako ya botlhokwatlhokwa mo go

fitlhelela mekgele eo.

Fa tiragalo e ntse e tsweletse, go ne ga bonala gore go dirisana mmogo ga SAFDA le lefapha e ne e le sekao se se molemo sa tirisanommogo le go nna le maikaelelo a a tshwanang. Re ikemiseditse go dira mmogo, go rarabolola dikgwetlho tse di amanang le go busediwa ga mafatshe le go nna le motheo wa tiro wa diphetogo tse di nang le bokao mo tikologong ya Ncora.

Dr. Madlala, mmueledi yo o nnang a dira ka natla wa ditlhabololo tsa mafelo a a kwa magaeng, o ne gapa kgatlhego ya batho ka nako ya tiragalo, a gatelela botlhokwa jwa

seabe se segolo sa SAFDA mo porojeke e e diragalang mo lefatsheng le go kopilweng gore le busediwe tikologo ya Ncora. Tsela e a etelelang pele ka yone, diponelopele tsa gagwe le tsela a ikemiseditseng ka yone e ne ya bonala sentle fa SAFDA e ntse e tsaya karalo mo go tokafatseng bokamoso jwa tikologo ya Ncora. Tiragalo eno e ne ya nna bosupi jwa maikaelelo a SAFDA a go dira gore go nne le temothuo e e tswelelang, go nonotsha balemirui ba mo nageng, le go tokafatsa matshelo a ditikologo tsa Maaforika Borwa. Fela jaaka Dr. Madlala a e tlhalositse, "Tlhabololo ya mmatota ga e fitlhelwe ka go itlhaola mme e fitlhelwa mo matsapeng a a tsewang go dira mmogo

a a kopanyang batsayakarolo botlhe. SAFDA e motlotlo go dira mmogo le Motlatsa Tona Skwatsha le batho ba ba Kopang go Busediwa Mafatshe a bone ba Ncora go direla tikologo eno bokamoso jo bo botoka."

Go nna le seabe ga SAFDA mo tiralong eno e e botlhokwa go bontsha maikemisetso a bone a sa tshikinyegeng a go ema nokeng ditikologo tsa Aforika Borwa mo go tsa temothuo le ditlhabololo tsa mafelo a magae. Ke kgopotso ya gore diphetogo tse di molemo di a kgonega fa batho ba ba akanyang ka go tshwana ba dira mmogo ka boikaelelo le ponelopele e e tshwanang.

LETHESETHU FARMING (PTY) LTD E AMOGELA MONEELO WA R70 000 GO TSWA GO DR SIYABONGA MADLALA KWA POKANONG YA BALEMI KWA MACAMBINI.

Lethesethu Farming (Pty) Ltd e e tthamilweng ka Seetebosigo 2016, ke sekao sa basha ba batho batsho ba ba nang le dikgwebo le go nna le seabe ka matlhagatlhaga mo lephateng la temothuo.

Lethesethu Farming (Pty) Ltd e e tthamilweng ka Seetebosigo 2016, ke sekao sa basha ba batho batsho ba ba nang le dikgwebo le go nna le seabe ka matlhagatlhaga mo lephateng la temothuo.

Lethesethu Farming e lema dikungo tse di ntsi tse di farologaneng tsa temothuo tse di akaretsang lotlhaka lwa sukiri, merogo, le dikungo tsa diphologolo. Go lemiwa ga lotlhaka lwa sukiri ke dikhamphani go diriwa kwa mafelong a gantsi maemo a bosa e leng di dikrii tsa di-Celsius di le 20 go ya go 35, mme lo tsaya lobaka lwa dikgwedi di le 10-18 gore lo gole. Merogo e tsaya di-heketara di le 4 tsa lefatshe la bone fa ba e lema, ba jala dijalo tse di jaaka sepinatšhe, di-pepper, dieie le lotlhaka lwa sukiri. Mo godimo ga moo, Lethesethu e godisa dikoko tse di itiretsweng, ba di godisa go tloga di na le letsatsi fela go fitlha di siametse go rekisiwa mo dibekeng di le thataro fela.

Sengwe sa dilo tse di tthomologileng ka Lethesethu Farming ke maikemisetso a bone mo go tliseng thuto le kitso. Khamphani eno e neelana ka katiso mo lefelong la bone go baithuti ba ba tswang kwa ditheong tse di farologaeng. Lethesethu e dumela thata gore botlhe ba tshwanelwa ke ditshono tse di lekalekaneng le mo molawaneng wa go thapiwa go sa tthaolwe ba bangwe, go tthomamisa gore moithuti mongwe le mongwe o nna le thutego le kitso e e botlhokwa mo go tswa mo lefelong la bone.

Mokgwa ono o o dirang o dira gore batho ba nne le kitso e e oketsegileng le bokgoni mo go tsa themothuo.

Mokgwa ono o o dirang o dira gore batho ba nne le kitso e e oketsegileng le bokgoni mo go tsa themothuo.

Mathata a tsa Metsi le go Tsereganya ga Dr. Siyabonga Madlala

Mo nakong e e fetileng, Lethesethu Farming e ile ya lebana le dikgwetlho tse di tshomologileng tsa metsi. Baithuti ba ne ba tlhoka go ya go gelela metsi kwa tamong e

nnye gore ba nosetse dijalo, seo se bo se oketsa dikgwetlho tsa go dira tse ba lebanang le tsone letsatsi le letsatsi. Mme gone, boemo jono bo ile jwa fetoga fela thata fa Dr. S. Madlala a ne a etetse tshimo go ya go bona tiro ya bone e e duleng diatla. E re ka a ne a kgatlhilwe ke boineelo jwa bone le boikemisetso, o ne a ba naya se se fetang go ba akgola gape o ne a ba naya ditharabololo tse di thusang mo mathateng a bone a metsi.

Dr. Siyabonga Madlala o ne a ntsha ka bopelotshweu moneelo wa madi a le R70,000 go Lethesethu Farming gore ba dire sediba, a baakanya ka yone nako eo tlhalelo ya bone ya metsi. Tsela e moneelo ono o dirileng phetogo e kgolo ka yone ga e ka ke ya kgona go tlhalosiwa ka botlalo, e re ka o naya tsholofetso ya motswedi wa metsi o o tshomameng le o o ka ikanngwa go tshimo eno.

GO MATLAFATSA MOLOKO O O LATELANG: MAIKEMISETSO A SAFDA A GO NEELANA KA THUTO YA TEMOTHUO

Mophato wa 11 ba Temothuo ba Mandla Mthethwa School of Excellence

SAFDA e ne ya dirisana mmogo le Lefelo la Katiso la KwaShukela le Setheo sa Dipatlisiso sa Lotlhaka Lwa Sukiri sa Aforika Borwa (SASRI) go rotloetsa baithuti ba temothuo ba Mophato wa 11 ba ba tswang kwa Mandla Mthethwa School of Excellence. Maikaelelo e ne le go ba thusa go nna le kitso ka dilo tse di amanang le go dira ka sukiri le gore ba itse ditshono

E re ka Mokgatloho wa Tlhabololo wa Balemirui wa Aforika Borwa (SAFDA) o ikemiseditse go matlafatsa moloko o o lateleng wa barati ba ba matlhagatlhaga ba temothuo, o sa tswa go tsaya karolo mo ditiragalong tse pedi tse di sa lebalegeng tse basha batla nnang ba akantse ka tsone le tse di dirileng gore ba nne le tsholofelo le ditshono mo go tsa temothuo.

Go Tlhotlheletsa Baithuti ba

tse dintsi tsa go ithuta tse di ba letsetseng kwa Lefelong la Katiso la KwaShukela.

Kwa tiragalong eno e e sa lebalesegeng, maloko a SAFDA a ne tsenyeletsa baithuti ba basha mo motlotlong o o rutang o o kaga go raraana ga go lema sukiri, go tloga ka go jala dijalo go fitlha tshilong ya tsone kgotsa go di rekisa. Bomankge ba rona ba nang le kitso ga ba a tlhomolola fela saense e e kgatlang e e mo go dirweng ga sukiri mme gape ba ne ba gatelela botlhokwa jwa go nna le mekgwa ya temothuo e e tswelelang ka metlha le go tsaya maikarabelo a tikologo mo intasetering.

Mo letsatsing leo go ne ga nna le dipontsho tse di thusang baithuti go bona lekgetlho la ntlha tsamaiso le mekgwa ya go dira e e dirisiwang fa go lemiwa lotlhaka lwa sukiri. Dipontsho tseno tse batho ba neng ba tsaya karolo mo go tsone di ne tsa dira gore baithuti ba nne le letshwao le le nnelang ruri le keletso ya go batla go itse mo go oketsegileng, mme ba ne ba nna le kanaanelo e e sa tshwaneng le epe mo go nneng le le seabe mo nakong e e tlang mo go tsa temothuo.

Ntlhanngwe e e tlhomologileng

ya tiragalo eo e ne e le leeto le le kaelwang la Lefelo la Katiso la KwaShukela. Mono, baithuti ba ne ba kgona go bona thekenoloji ya maemo a a kwa gdimo le dikago tsa go katisa, di bo di ba tlhotlheletsa go lemoga gore go na le bokamoso jo bontle mo temothuong. SAFDA e ne e itumeletse go etelelela pele tshonoeno eesa tshwaneng le epe ya baithuti gore ba bone letlepu la dithuto tse di farologaneng tse ba ka di tlhopang mo lephateng, go ba baakanyetsa tsela ya go atlega.

Go tsaya karolo kwa Pontshong ya Matric Career kwa eDumbe le Setheo sa Majuba Mavuso.

SAFDA e ne ya newa taletso e e tlotlegang go tswa go Setheo sa Majuba Mavuso gore ba tseye karolo mo Pontshong ya Matric Career kwa eDumbe. Tiragalo eno e ne ya naya SAFDA tshono ya go tlhaba baithuti matlhale ka ditshono tsa go ithuta tse di farologaneng le tse dintsi tse ba ka ditlhopang tse di ba letsetseng mo go tsa temothuo.

Ka nako ya pontsho, maloko a SAFDA a ne a eme sejaro go tlotla le baithuti, go araba dipotso, go ba kaela, le go ba naya kitso mo lefatsheng la temothuo le le itumedisang le le nnang le

gola. Re ne ra gatelela botlhokwa jwa temothuo mo ikonoming ya Aforika Borwa le gore e kgona go ama batho ba ba mo tikologong le tikologo ka boyone ka tsela e e molemo.

SAFDA e ne ya tsaya karolo mo tiragalaong eno, ka boikaelelo jwa go dira gore baithuti ba batle go itse mo go oketsegileng le go ba kgothaletsa go akanyetsa go neela botshelo jwa bone mo temothuong. Re dumela gore basha, fa ba ka thusiwa le go kaelwa, ba tla nna le seabe sa botlhokwa mo kgolong e e tswelelang ya lephata la temothuo mo setšhabeng sa rona.

Fa re akanya ka ditiragalo tseo tse di nang le bokao, re gopola botlhokwa jwa go beeletsa mo thutong le go tlhotlheletsa moloko o o latelang ya baeteledipele ba temothuo. SAFDA e tswelela go ikemisetsa go thusa batho go nna le lorato la temothuo, go ba thusa go nna le kitso le go ba tlhotlheletsa go nna le lorato lo lo feteletseng la intaseteri eno e e maatla e bile e le botlhokwa. Re lebile pele go tswelela re dira maiteko a go matlafatsa moloko o o latelang le go ba baakanyetsa tsela, ya bokamoso jwa temothuo jo bo phatsimang le jo bo atlegang mo Aforika Borwa.

TLHWATLHWA YA NAKWANA YA RV

Ba ba ileng ba nna le seabe mo go tihatlogeng ga Tlhwatlhwa ya nakwana ya RV ke ba ba latelang fa ba bapisiwa le dipalopalo tsa bofelo tsa setlha sa Tlhwatlhwa ya RV ka 2022/2023:

Setlha sa 2023/2024 e nnile ngwaga o o molemo tota mo intasetereng ya Sukiri. Balemirui ba tlhalositse maikutlo a bone a a molemo ka koketsego e e sa tswang go nna teng ya Tlhwatlhwa ya RV mo setlheng se re leng mo go sone. Tlhwatlhwa ya nakwana ya RV e e duelwang kwa bowelong jwa Diphlane 2023 ya go isiwa ga lotlhoka lwa sukiri kwa lo tlhokegang go ya kwa bowelong jwa Lwetse 2023, e ne ya tlhalosiwa e le R7 457,06 mo toneng e le nngwe ya RV. Seno se ne sa dira gore go nne le koketsego ya 37% fa e bapisiwa le tlhwatlhwa ya bofelo ya setlha se se fetileng sa (2022/2023). Ba ba ileng ba nna le seabe mo go tihatlogeng ga Tlhwatlhwa ya nakwana ya RV ke ba ba latelang fa ba bapisiwa le dipalopalo tsa bofelo tsa setlha sa Tlhwatlhwa ya RV ka 2022/2023:

a) Bolumo e e kwa godimo ya dikungo tsa lotlhaka lwa sukiri e fopholediwa go ditone di le 553 686,

b) Dikungo tse di kwa godimo tsa sukiri di fopholediwa go ditone di le 121 349,

c) Dithekiso tsa mo nageng tse di nnileng gone tse go ne jaanong di emeng go ditone di le 762 251 go tloga ka Lwetse 2023,

d) Tlhatlhogo ya Tlhwatlhwa ya mo Nageng ya sukiri e e tshweu ke 14,15% le sukiri e e boraone ke 13,4% go tloga ka 07 Seetebosigo 2023,

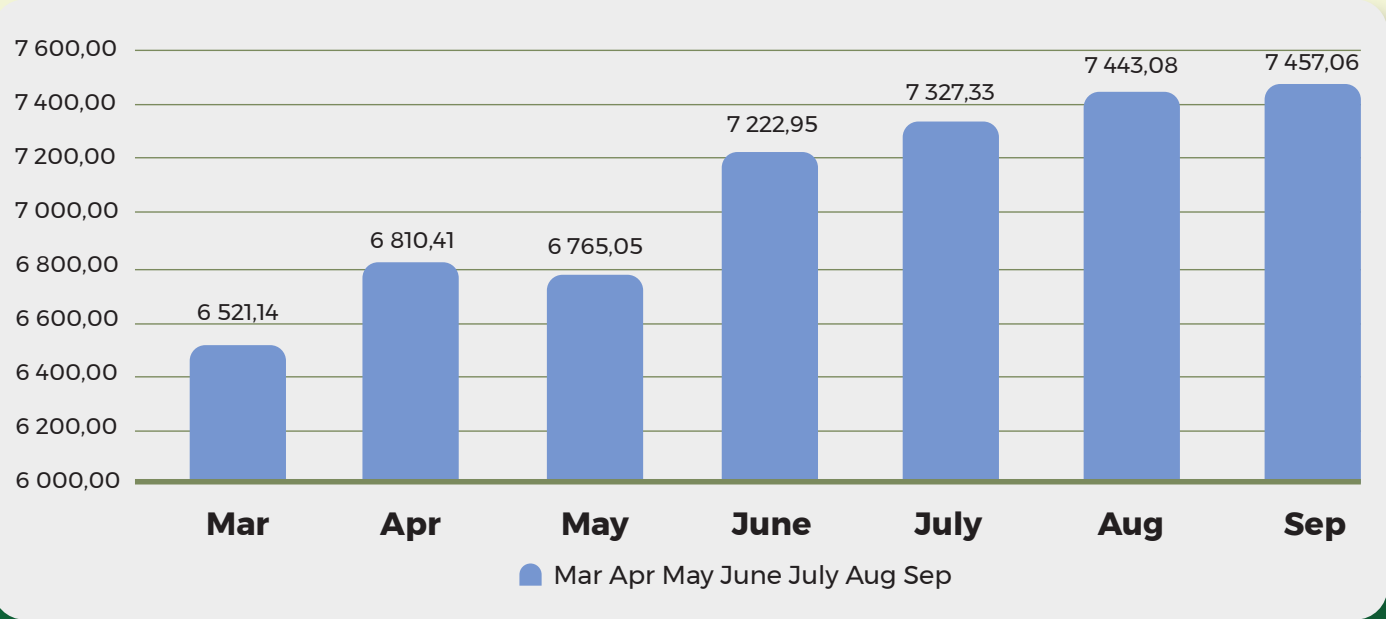
e) Tlhatlogo ya sukiri e ntsho e e bidiwang Molasses e nnile 7% go tloga ka Motsheganong 2023,

f) Tlhatlhwa ya palogare ya go anaya ya R/\$ fa e bapisiwa (R19,10 kgatlhanong le R17,41),

g) Palogare e e kwa godimo ke Nomor.11 tlhwatlhwa ya go rekisa (US28,73c/lb. kgatlhanong le. US23,88c/lb),

2023/2024 Season Monthly Provision RV Price

Kerafo e e fa godimo e bontsha tlhwatlhwa e e tletsetletseng ya RV ya Nakwana ya kgwedi le kgwedi go tloga ka setlha sa 2023/2024 go fitlha ka Lwetse 2023.

Go Tlisiwa ga Sukiri mo Nageng

Go tlisiwa ga sukiri mo nageng go go mo molaong ke go dira ga ditlhwatlhwa tsa lefatshe, kananyo ya Ranta/Dolara, le selekanyo sa lekgetho la go reka kwa nageng e nngwe, tsotlhe di gatisitswe e bile di solofetswe. Mo ditlheng tse tharo tse di fetileng re itemogetse selekanyo se se kwa tlase sa sukiri e e rekwang kwa dinagaeng tse dingwe. Seno se nnile ka go kopanngwa ga go lekanyetsa thwathwa

ka ntlha ya maikemisetso a Dithulaganyo Tse Dikgolo, ditlhwatlhwa tse di kwa godimo tsa sukiri le tlhwatlhwa e e ileng kwa godimo ya go rwala dilwana e e fokoditseng go kgona go reka sukiri kwa dinageng tse dingwe. Go tloka ka Lwetse 2023, palogotlhe ya sukiri e e rekilweng kwa dinageng tse dingwe e e amogetsweng mo setlheng seno (2023/2024) e eme go ditone di le 6 655.

SAFDA KWA FORAMONG YA BO20 YA AGOA

Foramo ya bo20 ya AGOA, e ne e tshwaretswe kwa Johannesburg Expo Centre kwa Nasrec go tloga ka 2 go ya go 4 Ngwanatsele 2023, e ne ya kopanya batsayakarolo ba bagolo go thusa mo bokamosong jwa Molao wa Kgolo ya Aforika le Tshono (AGOA).

Foramo ya bo20 ya AGOA, e ne e tshwaretswe kwa Johannesburg Expo Centre kwa Nasrec go tloga ka 2 go ya go 4 Ngwanatsele 2023, e ne ya kopanya batsayakarolo ba bagolo go thusa mo bokamosong jwa Molao wa Kgolo ya Aforika le Tshono (AGOA). Mo setlhogong se se reng “Go Dira Mmogo go Aga, AGOA e e Tlhomologileng e e Nonofileng, le e e Tswelelang pele gore e eme nokeng Tlhabololo ya Ikonomi, Go Dirwa ga Madirelo le go Tlhamiwa ga Ditiro Tse di Nnelang Ruri,” foramo e ne e ikemiseditse go nonotsa dikamano tsa ikonomo le go bona dikarolo tse disha gore go nne le kgolo e e tswelelang le tlhabololo mo Aforikeng e e kwa Borwa Jwa Sahara.

Foramoya AGOA, e etlhamilweng ka 2000 mo Molaong wa Kgolo ya Aforika le Ditshono, e dira jaaka polatefomo ya bothokwa go rotloetseng ditirisanommogo tsa ikonomi magareng ga Dinaga Tse di Kopang Tsa Amerika le dinaga tse di tshwanelegang

tsa Aforika. Foramo e dira gore gonne le metlotlo magareng ga baemedi ba puso, mekgatlo ya kgaolo ya ikonomi, lephata la poraefete, setšhaba sa baagi, le mekgatlo wa badiri.

Dr. Siyabonga Madlala, Modulasetulo wa Khuduthamaga wa SAFDA, o ne a tsaya karolo mo foramong ka matlhagatlhaga, a gokagane le baeteledipele ba batlhagisi le intaseteri. E e tlhomologileng thata mo go tsone tsotlhe ke

puisano ya Joanmariae Fubbs, Motlatsa Modulasetilo wa Mokgathlo wa Sukiri wa Aforika Borwa (SASA), le batlhagisi go tswa Mokgathlong wa Sukiri wa eSwatini, go kgothaletsa karolelano ya tirisano le kitso mo itasetering ya sukiri.

Dr. Madlala o ne a gokagana le Siphamandla Goge wa tshanele ya TV ya ENCA, a ntsha tshedimosetso mo tirong ya botlhokwa e e dirwang ke AGOA mo intasetering ya sukiri. Dr. Madlala o ile a gatelela gore intaseteri ya sukiri, e e mo tumalanong ya AGOA e ntsha ditone di le 24,000 tsa sukiri go di isa Kwa Dinageng tse di Kopaneng Tsa Amerika. Go neelana gono ga ditirelo go tla le selekanyo se se dirang gore go nne le koketsego ya tihwathwa, e e fetang tihwathwa ya go rekisa ya mo nageng ya rona.

Mo letsatsing la bofelo la foramo, Tona ya Boporesidente ya Basadi, Basha le Batho ba ba Tshelang ka Bogole ba Aforika Borwa, Motlotlegi Nkosazana Dlamini-Zuma, o ne a etela botlhagisi jo bo emelang SAFDA. Seno sr ne sa naya Tona le batlhagisi ba SAFDA tshono e e khutswane mme gone e ruta ya go tlotla, e le go tihomolola maikaelelo a mokgathlo mo go tseyeng karolo le go nonotsheng ba bangwe.

Fa nako e e beilweng ya gore AGOA e khutle ka 2025, foramo eno e ne ya dirisa tshono go tihomamisa gore e atlegisa dilo

dingwe, go rarabolola dikgwetlho tse di kgoreletsang go gola ga lephata la go romela dilo kwa dinageng tse dingwe le go tlotla ka ditsela tsa go tokafatsa tiriso ya AGOA. Kgonagalo ya gore AGOA e tsweladiwe le morago ga 2025 e tsewa e le tshireletso go oketsa dipeeletso mo Aforika, seo se bo se solegela molemo Dinaga Tse Dikopaneng Tsa Amerika le dinaga tsa Aforika ka tsela e e tshwanang. Katoloso eo gape e tla ema nokeng Lephata la Kgwebisano-Kgolo la Aforika (AfCFTA), le dinaga di le 54 le batho ba le dibilione di le 1.4.

Kwa bokhutlong, go tsaya karolo ga SAFDA mo Foramong ya AGOA ya bo20 go bontsha gore e ikemiseditse go tokafatsa dikgatlhego tsa balemirui ba Aforika Borwa le go thusa mo go tokafaleng ga maemo a ikonomi mo tikologong ka kakaretso. E re ka motlotlo o tswela, go tla nna go tlhomilwe mogopolo mo go ageng AGOA e e nonofileng,

